

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

NSK a její význam pro počáteční vzdělávání

PDF verze iMetodiky Koncipování školního vzdělávacího programu s využitím
Národní soustavy kvalifikací

Obsah

Cíl studia	3
Studijní text	4
Základní charakteristika NSK	4
Zajištění kvality procesů a výstupů. Vnější vazby NSK	4
Podporované vytváření a rozvoj NSK	5
Naplnění NSK na začátku roku 2020	5
Vliv NSK na vzdělávání v ČR	6
Doplňující text	8
Kompetence v kvalifikačním standardu profesní kvalifikace	8
Vztah NSK a Národní soustavy povolání	9
Doplňující informace ke vztahu NSK a NSP	9
Doporučení pro formulaci kompetencí v NSK	9
Přílohy	11
Příloha č. 1: Kvalifikační a hodnotící standard z NSK	11
Příloha č. 2: NSK po dvanácti letech existence a využívání	11
Pojmy	12
Autorizace	12
Autorizovaná osoba	12
Autorizující orgán	12
Centrální databáze kompetencí	12
Evropský rámec kvalifikací	12
Hodnotící standard profesní kvalifikace	13
Informační systém NSK	13
Kvalifikační standard profesní kvalifikace	13
Národní soustava povolání	13
Profesní kvalifikace	13
Sektorová rada	13
Typová pozice	14
Úplná profesní kvalifikace	14
Úroveň kvalifikace	14
Zákon č. 179/2006 Sb.	14
Shrnutí	15
Zdroje	16
Údaje o této iMetodice	17

Cíl studia

Uživatel iMetodiky po ukončení studia kapitoly:

- Vyjmenuje základní součásti/prvky NSK a stručně je charakterizuje.
- Charakterizuje NSK a ilustruje na příkladech možnosti jejího využití při ovlivňování počátečního vzdělávání.
- Prezentuje základní údaje popisující aktuální stav zavádění NSK.
- Vyjmenuje cíle, jejichž naplnění sleduje vytváření a zavádění NSK.
- Vysvětlí a zdůvodní způsob, jímž jsou v NSK popsány odborné způsobilosti.

Studijní text

- Základní charakteristika NSK
- Zajištění kvality procesů a výstupů. Vnější vazby NSK
- Podporované vytváření a rozvoj NSK
- Naplnění NSK na začátku roku 2020
- Vliv NSK na vzdělávání v ČR

Základní charakteristika NSK

Národní soustava kvalifikací (NSK) je veřejně dostupný registr **profesních kvalifikací (PK)**, **úplných profesních kvalifikací (ÚPK)** a **kvalifikačních a hodnoticích standardů kvalifikací**.

NSK podporuje celoživotní učení a rozvoj lidských zdrojů. **Standardy kvalifikací** jsou podkladem pro ověřování kvalifikací. Uplatňují se i ve vzdělávání a mohou být východiskem pro rámcové vzdělávací programy pro střední odborné školy, školní vzdělávací programy, rekvalifikační programy i kurzy dalšího vzdělávání.

NSK je zavedena zákonem. Zákon je pojat tak, aby umožnil občanům ověřovat a stvrzovat jejich skutečné znalosti, dovednosti a kompetence, bez ohledu na to, zda je získali ve škole, v kurzu, v praxi, nebo samostudiem. Podstatná není vzdělávací cesta, tedy délka vzdělávání či typ navštěvované školy, ověřované jsou „pouze“ kompetence bez ohledu na způsob jejich dosažení.

NSK umožňuje ověřování a potvrzování výsledků učení. Obsahuje soustavu standardů, podle nichž může probíhat ověřování a stvrzování odborných kompetencí. Zkouška probíhá před tzv. **autorizovanou osobou**. Osvědčení o získání profesní kvalifikace je celostátně platný certifikát.

Na zavádění a naplňování NSK se podílejí zástupci zaměstnavatelů. Naplňování je nastaveno tak, aby standardy profesních kvalifikací vznikaly v **sektorových radách**, v nichž jsou zástupci zaměstnavatelů a další reprezentanti jednotlivých odvětví. Sektorové rady představují významnou platformu pro výměnu informací a názorů důležitých aktérů, kteří ovlivňují trh práce.

Zajištění kvality procesů a výstupů. Vnější vazby NSK

V NSK je zajištěna kvalita procesů i výstupů. **Zákon č. 179/2006 Sb.**, o uznávání výsledků dalšího vzdělávání, stanovuje proces hodnocení dosažené odborné způsobilosti, pravidla udělování **autorizace** certifikačním orgánům a odpovědnost správních orgánů za jednotlivé procesy.

NSK má jasný vztah k **Evropskému rámci kvalifikací** (EQF). Vláda České republiky schválila v červenci 2011 Národní přiřazovací zprávu, v níž jsou **úrovně kvalifikací** v NSK přiřazeny k EQF. Všechny profesní kvalifikace v NSK tak jsou rámcově porovnatelné s kvalifikacemi v dalších evropských státech.

Podporované vytváření a rozvoj NSK

V dosavadní historii NSK mají zásadní význam dva projekty. První z nich, Rozvoj národní soustavy kvalifikací podporující propojení počátečního a dalšího vzdělávání, byl zaměřen na vývoj a částečnou implementaci NSK. Realizoval jej Národní ústav pro vzdělávání (NÚV) jako projekt Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) financovaný s podporou ESF v letech 2005 až 2008. V roce 2009 začal nový projekt MŠMT podporovaný ESF s názvem Rozvoj a implementace NSK (NSK2). Realizoval jej NÚV od května 2009 do listopadu 2015.

Jestliže do listopadu 2015 tak byla tvorba a implementace NSK zajištěna projektovým financováním, pak s ohledem na význam NSK bylo nezbytné udržování její aktuálnosti, kvality a spolehlivosti. To znamená provádění revizí a změn již existujících standardů profesních kvalifikací a tvorbu menšího počtu nových standardů profesních kvalifikací v reakci na změny trhu práce či požadavky jednotlivých resortů související s vývojem legislativy. S ohledem na uvedené skutečnosti se v roce 2015 uskutečnila řada jednání zástupců MŠMT a zástupců zastřešujících organizací zaměstnavatelů o zajištění pokračování implementace a dalšího rozvoje NSK po skončení projektového financování. Dohodnutý model řešení počítá s finančním podílem zaměstnavatelské sféry.

Aktuálně je součástí Plánu hlavních úkolů NPI ČR úkol, který vychází z požadavků na zajištění udržitelnosti ukončeného projektu NSK2, jehož výsledky dále rozvíjí a doplňuje, a současně navazuje na schválenou koncepci udržování a rozvoje NSK.

Profesní kvalifikace tak i v současnosti vymezují a jejich standardy vytvářejí zaměstnavatelé v návaznosti na **Národní soustavu povolání**. Aktivity zástupců zaměstnavatelů sdružených v odvětvově zaměřených sektorových radách koordinuje konsorcium vedené Hospodářskou komorou ČR.

Naplnění NSK na začátku roku 2020

Stav **zavádění NSK** popisují údaje ze začátku roku 2020:

Více než 225 000 vyzkoušených

Počet zájemců, kteří získali osvědčení o profesní kvalifikaci (tedy státem uznané odborné způsobilosti), kterou uchazeč o osvědčení prokázal a která ho opravňuje k výkonu určité profese.

Více než 1 300 zveřejněných standardů profesních kvalifikací

Počet standardů schválených MŠMT a zveřejněných v informačním systému NSK. Dalších několik stovek zpracovaných standardů je ve schvalovacím procesu a postupně doplní rozsáhlý, jednotný a funkční systém, který pružně reaguje na vývoj trhu práce.

Více než 1 000 autorizovaných osob

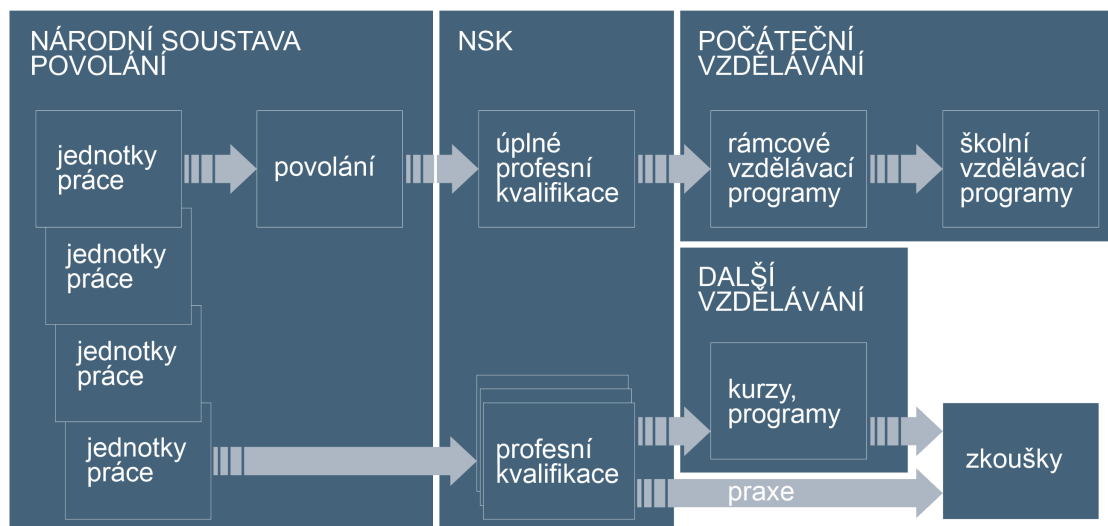
Počet autorizovaných osob (odborníků, škol, firem atd.), které mají oprávnění organizovat a provádět zkoušky a vydávat o tom zákonem stanovená osvědčení (jsou to právnické i fyzické autorizované osoby, které jsou držiteli zhruba 4 000 autorizací).

Dosažený stav zavádění NSK je výsledkem zapojení několika tisíc odborníků z praxe, kteří se podíleli a podílejí na tvorbě a hodnocení standardů profesních kvalifikací.

Informační systém NSK představuje registr všech doposud schválených celostátně uznávaných profesních kvalifikací. Jeho hlavním úkolem je seznamovat uživatele se standardy profesních kvalifikací a se souvisejícími možnostmi jejich využívání.

Vliv NSK na vzdělávání v ČR

Celkové schéma vlivu NSK prezentované od počátku jejího vývoje obsahuje následující obrázek.

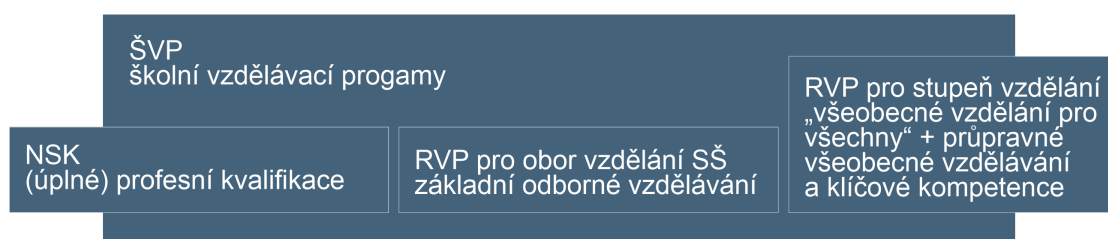
Obrázek 1: Schéma vlivu NSK, zdroj: NSK po deseti letech, NÚV, 2018.

V počátečním vzdělávání je NSK východiskem pro vymezování struktury a obsahu oborů vzdělání prostřednictvím ÚPK a jejich skládáním z PK. Standardy ÚPK aktuálně ovlivňují příslušné rámčové vzdělávací programy, standardy PK jsou podporovány, doporučovány

a využívány jako jeden z možných zdrojů informací pro tvorbu školních vzdělávacích programů.

Všechny uvedené funkce se plně rozvíjejí po základním naplnění NSK. I tvorba a využívání tohoto prostředku přispívá k tomu, aby se NSK stala významným systémovým zdrojem informací pro vzdělávací obsah, který bude v České republice komplexně reflektovat a transformovat potřeby zaměstnavatelů do předpokládaných výstupů počátečního vzdělávání.

Aktuální přístup k možnému využívání NSK v rámci počátečního vzdělávání charakterizuje následující schéma.

Obrázek 2: NSK v rámci počátečního vzdělávání, zdroj: Návrh pojetí revizí kurikulárních dokumentů pro všeobecné vzdělávání (PV, ZV, SV) a střední odborné vzdělávání v letech 2016–2020 (22)“, č. j. MŠMT-38036/2016-1.

RVP pro stupeň vzdělání budou relativně nejstabilnější (revize v horizontu 10–15 let), RVP pro obor vzdělání budou revidovány častěji (v horizontu 5–10 let). Revize NSK probíhá permanentně podle potřeb trhu práce.

Doplňující text

- **Kompetence v kvalifikačním standardu profesní kvalifikace**
- **Vztah NSK a Národní soustavy povolání**
- **Doplňující informace ke vztahu NSK a NSP**
- **Doporučení pro formulaci kompetencí v NSK**

Přístup tvůrců NSK k formulaci výsledků učení popisuje Metodika naplňování NSK. Z textu této metodiky je pro potřebu tvůrců ŠVP bez úpravy (je tedy zachována dikce „pokynů a doporučení pro tvůrce standardů“) převzat následující text.

Kompetence v kvalifikačním standardu profesní kvalifikace

Kvalifikační standard profesní kvalifikace je zákonem č. 179/2006 Sb. definován jako „strukturovaný popis odborné způsobilosti fyzické osoby pro řádný výkon určité pracovní činnosti nebo souboru pracovních činností v určitém povolání, popřípadě ve dvou nebo více povoláních“.

V NSK jsou požadavky kvalifikačního standardu formulovány prostřednictvím kompetencí, které by měl mít držitel příslušné kvalifikace. Tyto kompetence jsou definovány Kompetenčním modelem služeb zaměstnanosti a jsou součástí postupně vyvíjené a naplňované **centrální databáze kompetencí** společné pro NSK a NSP. Kompetenční model stanovuje mj. základní vlastnosti každé kompetence:

- musí být sledovatelná,
- musí být měřitelná/hodnotitelná,
- musí být trénovatelná/přístupná změně a rozvoji.

Tento kompetenční model je v plném rozsahu aplikován v NSP, kde se rozlišují tři kategorie kompetencí:

- měkké kompetence (např. efektivní komunikace, aktivní přístup, samostatnost),
- obecné dovednosti (např. počítačové dovednosti, angličtina, ekonomické povědomí),
- odborné dovednosti a znalosti (např. navrhování zahradního nábytku).

Součástí kvalifikačních standardů profesních kvalifikací je pouze kategorie odborné dovednosti a znalosti. Pro účely NSK jsou souhrnně nazývány **odbornými kompetencemi**.

První dvě kategorie kompetencí (měkké kompetence a obecné dovednosti) jsou pro účely NSK zjednodušeně nazývány **obecnými kompetencemi**.

Obecné kompetence nejsou v kvalifikačních standardech profesních kvalifikací explicitně stanovovány, využijí se až při tvorbě kritérií hodnotících standardů.

Vztah NSK a Národní soustavy povolání

Kvalifikační standard profesní kvalifikace je souborem požadavků pro řádný výkon pracovních činností příslušné profesní kvalifikace. Tyto požadavky jsou definovány výčtem požadovaných odborných kompetencí.

Hlavním zdrojem při tvorbě kvalifikačních standardů je Národní soustava povolání, zejména již stanovené odborné dovednosti u odpovídajících typových pozic (respektive u povolání nečleněných do typových pozic), případně další informace (pracovní činnosti, příklady prací).

V zájmu udržení jednotnosti, propojitelnosti a transparentnosti kompetenčního modelu je třeba do kvalifikačního standardu profesní kvalifikace přebírat kompetence (odborné dovednosti a znalosti) již stanovené u adekvátní jednotky práce NSP (pokud jednotka práce existuje).

Doplňující informace ke vztahu NSK a NSP

Je třeba vysvětlit, proč se zdánlivě stejná kategorie jmenuje v NSP odborné dovednosti a v NSK odborné kompetence, přestože odborné kompetence v NSK vzniknou převzetím odborných dovedností z NSP (existuje-li příslušná jednotka práce).

Pro přehlednost a jednoznačnost požadavků na zkoušku z profesní kvalifikace jsou tyto požadavky vyjádřeny prostým seznamem, jehož obsah tvoří odborné dovednosti příslušné **typové pozice**. Vyhovuje to tak i autorizovaným osobám.

Ostatní složky z NSP (odborné znalosti, měkké kompetence a obecné dovednosti) se uplatní až v kritériích hodnocení vztažených k odpovídající odborné dovednosti (podrobněji bude probráno v textu zabývajícím se hodnotícím standardem).

A protože takto prostřednictvím kritérií hodnocení do ověřování dané odborné dovednosti vstoupí i další složky (znalosti, měkké kompetence a odborné dovednosti), nejde už jen o prostou odbornou dovednost, ale o komplexní, vše zahrnující kompetenci.

Doporučení pro formulaci kompetencí v NSK

Odborné dovednosti z jednotky práce je žádoucí přebírat do kvalifikačního standardu. Pokud kompetence nelze převzít, je třeba je nově vytvořit. Při formulování kompetence je třeba se řídit následujícím:

Odborné kompetence v sobě zahrnují dvě složky – činnostní a oborovou.

Např. kompetence „montáž potrubí otopných soustav“ zahrnuje:

- „činnostní“ složku – „montáž“ představující zvládnutí postupů při montážních činnostech,

- „oborovou“ složku – „potrubí otopných soustav“, jejich prvky a komponenty, jejich funkce a parametry.

Zjednodušeně lze říci, že „oborová“ složka je představována určitým okruhem požadovaných znalostí, „činnostní složka“ požadovanými dovednostmi. Odborná kompetence je spojením obou těchto složek.

Odborná kompetence by měla obsahovat jen jednu činnostní složku. Tzn., že specifickou kompetencí by nemělo být např. „instalace a obsluha otopných soustav“, protože jde již o dvě různé činnosti, které nemusí být požadavkem pro jednu kvalifikaci.

Výjimku z tohoto pravidla mohou tvořit situace, kdy se jedná o:

- navazující činnosti, každá ověřovaná pouze jedním kritériem hodnocení a jejich rozepsání do samostatných kompetencí by vedlo ke zbytečnému roztržštění standardu,
- navazující činnosti, které jsou svým charakterem příbuzné a jejich „souhrn“ nelze pojmenovat jedním pojmem.

Podstatné jméno činnostní uvádějící odbornou kompetenci je třeba formulovat v nedokonavém vidu (zhotovování a nikoliv zhotovení), případně ho nahradit běžněji používaným pojmem pro probíhající činnost („obsluha“ místo „obsluhování“, „instalace“ místo „instalování“, „výpočty“ místo „vypočítávání“, „rekonstrukce“ místo „rekonstruování“ apod.).

Přílohy

Příloha č. 1: Kvalifikační a hodnoticí standard z NSK

Kvalifikační a hodnoticí standard

Příloha umožňuje prostudovat kvalifikační a hodnoticí standard v NSK. Zvláštní pozornost si zaslouží formulace odborných způsobilostí v kvalifikačním standardu a kritéria i způsob hodnocení v hodnoticím standardu.

Příloha č. 2: NSK po dvanácti letech existence a využívání

NSK po dvanácti letech

Příloha obsahuje výběr z textu článku publikovaného v době, kdy systém ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání založený na NSK dosáhl dvanácti let fungování. Text zdůrazňuje, že NSK si za tu dobu vydobyla významné postavení a má řadu funkcí. Upozorňuje i na to, že přes setrvačnost vnímání vzdělávacích cest již nový systém umožnil získat a ověřit kvalifikaci více než dvěma stům tisícům občanů.

Pojmy

Autorizace

Oprávnění fyzické nebo právnické osoby ověřovat způsobem vymezeným v příslušném hodnoticím standardu dosažení odborné způsobilosti fyzické osoby vymezené v příslušném kvalifikačním standardu profesní kvalifikace, pro kterou bylo oprávnění uděleno (vymezení zákonem).

Autorizovaná osoba

Fyzická nebo právnická osoba, které byla udělena autorizace podle zákona o uznávání výsledků dalšího vzdělávání; je oprávněna organizovat zkouškovou činnost za účelem získání oprávnění k výkonu profesní kvalifikace (vymezení zákonem).

Autorizující orgán

Ústřední správní úřad příslušný k rozhodování o udělení, prodloužení platnosti nebo odnětí autorizace na základě skutečnosti, že do jeho působnosti uvedené v příloze k zákonu náleží povolání, popřípadě pracovní činnosti, jejichž výkonu se příslušná profesní kvalifikace týká, nebo jehož působnost je danému povolání, popřípadě pracovním činnostem, nejbližší (vymezení zákonem).

Centrální databáze kompetencí

Soubor více než 10 000 okódovaných odborných způsobilostí (kompetencí), které jsou společné pro NSK a NSP.

Evropský rámec kvalifikací

Jednotná stupnice osmi úrovní, do kterých lze zařadit všechny kvalifikace. EQF vznikl s cílem usnadnit mobilitu lidí v Evropě, zlepšit srozumitelnost kvalifikací napříč Evropou a také proto, aby si lidé uvědomili, jakou úroveň kvalifikace mají a kam se zařadit.

Hodnoticí standard profesní kvalifikace

Soubor kritérií, organizačních a metodických postupů a materiálních a technických předpokladů stanovených pro ověřování dosažení odborné způsobilosti vykonávat řádně určitou pracovní činnost nebo soubor pracovních činností v určitém povolání, popřípadě ve dvou nebo více povoláních (vymezení zákonem).

Informační systém NSK

Portál, který je informační základnou soustavy celostátně uznávaných profesních kvalifikací v ČR. Zveřejňuje informace o profesních kvalifikacích, které jsou schválené a uplatnitelné na pracovním trhu. Informuje o všech novinkách a událostech v oblasti ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání v ČR.

Kvalifikační standard profesní kvalifikace

Strukturovaný popis odborné způsobilosti fyzické osoby pro řádný výkon určité pracovní činnosti nebo souboru pracovních činností v určitém povolání, popřípadě ve dvou nebo více povoláních (vymezení zákonem).

Národní soustava povolání

Soustavně rozvíjený a na internetu všem dostupný katalog popisů povolání, který je nástrojem pro zvýšení mobility pracovní síly na základě potřeb trhu práce identifikovaných zaměstnavateli a odborníky z trhu práce.

Profesní kvalifikace

Odborná způsobilost fyzické osoby vykonávat řádně určitou pracovní činnost nebo soubor pracovních činností v určitém povolání, popřípadě ve dvou nebo více povoláních, v rozsahu uvedeném v kvalifikačním standardu (vymezení zákonem).

Sektorová rada

Dobrovolné profesní sdružení složené z reprezentantů významných zaměstnavatelů, zastřešujících profesních sdružení a významných odborníků na lidské zdroje v daném odvětví. Jeho cílem je reprezentovat v oblasti rozvoje lidských zdrojů zájmy daného odvětví ve vztahu ke státní správě, vzdělavatelům, občanům a dalším partnerům.

Typová pozice

Dříve využívaná menší jednotka práce – základ Informačního systému typových pozic, který předcházel NSP.

Úplná profesní kvalifikace

Odborná způsobilost fyzické osoby vykonávat řádně všechny pracovní činnosti v určitém povolání (vymezení zákonem).

Úroveň kvalifikace

Jedna z charakteristik využívaných v rámci kvalifikací, která umožňuje zařadit každou kvalifikaci do skupiny obdobně náročných kvalifikací; každá z úrovní (NSK jich má osm) je od ostatních odlišena popisem (deskriptorem).

Zákon č. 179/2006 Sb.

Zákon č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání), stanovuje proces hodnocení dosažené odborné způsobilosti, pravidla udělování autorizace certifikačním orgánům a odpovědnost správních orgánů za jednotlivé procesy.

Shrnutí

Národní soustava kvalifikací je veřejně dostupný registr profesních kvalifikací, úplných profesních kvalifikací a kvalifikačních a hodnoticích standardů kvalifikací.

Součástí NSK je sada úrovní (rámec) pro profesní kvalifikace, která obsahuje osm úrovní srovnatelných s úrovněmi Evropského rámce kvalifikací.

Všechny schválené standardy profesních kvalifikací jsou zveřejněny v informačním systému NSK.

Odborné způsobilosti (kompetence) všech schválených standardů jsou součástí centrální databáze kompetencí.

Profesní kvalifikace vymezují a jejich standardy vytvářejí zaměstnavatelé v návaznosti na Národní soustavu povolání. Společným základem obou soustav je centrální databáze kompetencí.

V NSK jsou požadavky kvalifikačního standardu formulovány prostřednictvím odborných způsobilostí (kompetencí), které by měl mít držitel příslušné kvalifikace.

NSK funguje jako most, který propojuje požadavky světa práce s oblastí počátečního i dalšího vzdělávání.

V počátečním vzdělávání je NSK východiskem pro vymezování struktury a obsahu oborů vzdělání prostřednictvím ÚPK a jejich skládáním z PK.

Standardy ÚPK aktuálně ovlivňují příslušné rámcové vzdělávací programy, standardy PK jsou podporovány, doporučovány a využívány jako jeden z možných zdrojů informací pro tvorbu školních vzdělávacích programů.

Zdroje

Standardy profesních kvalifikací, seznamy autorizovaných osob a další potřebné informace jsou veřejně dostupné na adrese www.narodnikvalifikace.cz.

Specifické informace o NSK, využitelné nejvýznamnějšími cílovými skupinami, jsou na adrese www.podpora.narodnikvalifikace.cz.

Širokou veřejnost informační systém oslovuje nabídkou profesních kvalifikací umožňujících změnit profesi či zlepšit pracovní postavení na trhu práce. Další možnosti využívání NSK zprostředkovává portál www.vzdelavaniaprace.cz.

Mezi dokumenty, které mohou být doplňujícím zdrojem informací potřebných pro využití NSK při tvorbě ŠVP, je [Metodika naplňování NSK](#) (verze z roku 2019).

Údaje o této iMetodice

PROJEKT MODERNIZACE ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ. NSK a její význam pro počáteční vzdělávání. Koncipování školního vzdělávacího programu s využitím Národní soustavy kvalifikací [online]. Praha: Národní pedagogický institut České republiky, 2020. iMetodika. Dostupné z: http://imetodika.cz/narodni_soustava.html.

Materiál vznikl v rámci projektu [Modernizace odborného vzdělávání \(MOV\)](#), který byl spolufinancován z Evropských strukturálních a investičních fondů a jehož realizaci zajišťoval Národní pedagogický institut České republiky.

Elektronická knihovna www.imetodika.cz je místem pro studium metodických textů zaměřených na modernizaci odborného vzdělávání.

Materiál je pod licencí Creative Commons [CC BY SA 4.0](#) – Uvedte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.